

Natuurtoets helihaven Coolen

**Toetsing in het kader van de Wet
natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland**

S. van Lierop
R.E. van der Vliet



Bureau Waardenburg bv
Ecologie & landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
E-mail info@buwa.nl www.buwa.nl

Natuurtoets helihaven Coolen

Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming en Natuurnetwerk Nederland

S.S.M. van Lierop MSc & dr. R.E. van der Vliet

Status uitgave: concept

Rapportnummer: 17-139
Projectnummer: 17-0281
Datum uitgave: 20 september 2017
Projectleider: Dr. R.E. van der Vliet
Naam en adres opdrachtgever: Provincie Limburg
Postbus 5700, 6202 MA Maastricht
Referentie opdrachtgever: 2017/43490/19 juni 2017
Akkoord voor uitgave: drs. C. Heunks

Paraaf:

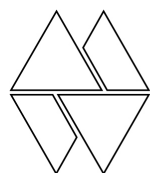
Graag citeren als: van Lierop, S.S.M. & R.E. van der Vliet, 2017. Natuurtoets helihaven Coolen. Bureau Waardenburg Rapportnr. 17-139. Bureau Waardenburg, Culemborg.

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv. Opdrachtgever hierboven aangegeven vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv /Provincie Limburg

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Lid van de branchevereniging Netwerk Groene Bureaus. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001: 2015. Bureau Waardenburg bv hanteert als algemene voorwaarden de DNR 2011, tenzij schriftelijk anders wordt overeengekomen.



Bureau Waardenburg bv

Onderzoek en advies voor ecologie en landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10
info@buwa.nl www.buwa.nl

Voorwoord

Provincie Limburg is voornemens om het Besluit inrichting en gebruik niet aangewezen luchthaventerreinen (hierna Bignal) voor helihaven Coolen te Heythuysen onder de vigerende regelgeving van de Verordening Luchthavens Provincie Limburg (hierna Luchthavenregeling) te laten vallen.

In de omgeving van de helihaven kunnen krachtens de Wet Natuurbescherming (Wnb) beschermde soorten planten en dieren voorkomen. Daarnaast liggen in de nabijheid van de helihaven gebieden die beschermd zijn als Natura-2000 gebied en gebieden die deel uitmaken van het Natuurnetwerk Nederland.

In 2010 heeft Ecologisch Adviesbureau Henk Baptist een natuurtoets uitgevoerd voor de activiteiten van de helihaven. Provincie Limburg heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt voor een actualisatie van het onderzoek uit 2010, alsmede voor toetsing aan de instandhoudingsdoelstellingen van het nabijgelegen Natura 2000-gebied Leudal en de in de tussentijd gewijzigde begrenzingen in het kader van de goudgroene natuurzone uit POL2014.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

| | |
|------------------------|----------------------------------|
| S.S.M. van Lierop MSc | veldwerk, rapportage, fotografie |
| Dr. R.E. van der Vliet | projectleiding, rapportage |

Genoemde personen zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hen uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg is ISO gecertificeerd.

Vanuit Provincie Limburg werd de opdracht begeleid door de heer Simons. Wij danken hem voor de prettige samenwerking.

Disclaimer

De studie betreft een beoordeling van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren. Deze beoordeling is gebaseerd op bronnenonderzoek, veldonderzoek en deskundigenoordeel. Veldonderzoek is altijd een momentopname. Bureau Waardenburg waarborgt dat het onderzoek is uitgevoerd door deskundige onderzoekers volgens de gangbare standaardmethoden. Het bureau is niet aansprakelijk voor waarnemingen van soorten door derden en waarnemingen die na afronding van de studie bekend worden gemaakt.

Inhoud

| | |
|--|----|
| Voorwoord..... | 3 |
| 1 Inleiding..... | 6 |
| 1.1 Aanleiding en doel | 6 |
| 1.2 Leeswijzer | 6 |
| 2 Onderzoeksgebied, vliegverkeer en verstoringstypes..... | 7 |
| 2.1 Inrichting helihaven en beschrijving vliegverkeer | 7 |
| 2.2 Onderzoeksgebied | 7 |
| 2.3 Verstoringsbronnen | 8 |
| 3 Aanpak beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid..... | 9 |
| 3.1 Natura 2000-gebieden | 9 |
| 3.2 Soortenbescherming | 10 |
| 3.3 Natuurnetwerk Nederland | 11 |
| 3.4 Provinciaal natuurbeleid | 12 |
| 4 Materiaal en methoden..... | 15 |
| 4.1 Natuurgegevens en mogelijke effecten onderzoeksgebied..... | 15 |
| 4.2 Effectbepaling en –beoordeling Natura 2000-gebieden | 15 |
| 4.2.1 Bepaling van effecten op habitattypen..... | 15 |
| 4.2.2 Bepaling van effecten op vogels | 15 |
| 4.3 Effectbepaling en -beoordeling soortenbescherming..... | 16 |
| 4.4 Effectbepaling NNN en overige beschermde soorten..... | 16 |
| 5 Beschermde gebieden en afbakening onderzoek..... | 17 |
| 5.1 Afbakening effectbepaling en -beoordeling Natura 2000-gebieden | 17 |
| 5.2 Habitattypen | 17 |
| 5.2.1 146: Sarsven en De Banen..... | 17 |
| 5.2.2 147: Leudal | 18 |
| 5.2.3 148: Swalmdal..... | 18 |
| 5.2.4 150: Roerdal | 19 |
| 5.2.5 152: Grensmaas | 19 |
| 5.2.6 Uiterwaarden langs de Limburgse Maas met Vijverbroek | 20 |
| 5.3 Soorten van bijlage II van de Habitatrichtlijn | 21 |
| 5.4 Broedvogels en niet-broedvogels | 22 |
| 5.5 Natuurnetwerk Nederland | 22 |
| 5.5.1 Beheertypen | 22 |

| | | |
|-----------|---|----|
| 5.5.2 | Effectbepaling | 24 |
| 5.6 | Provinciaal natuurbeleid | 24 |
| 5.7 | Jaarrond beschermde nesten | 25 |
| 6 | Vogels in en nabij het plangebied | 26 |
| 6.1 | Broedvogels | 26 |
| 6.1.1 | Vogels met jaarrond beschermde nesten en algemene broedvogels .. | 26 |
| 6.1.2 | Kolonievogels | 27 |
| 7 | Overige beschermde soorten in en nabij het plangebied | 30 |
| 7.1 | Betekenis onderzoeksgebied voor vleermuizen | 30 |
| 7.2 | Betekenis van het onderzoeksgebied voor grondgebonden zoogdieren..... | 31 |
| 7.3 | Betekenis van het onderzoeksgebied voor overige soorten | 31 |
| 8 | Conclusies en aanbevelingen | 32 |
| 8.1 | Natura 2000-gebieden (Wnb Hoofdstuk 2) | 32 |
| 8.2 | Beschermde soorten (Wnb Hoofdstuk 3) | 32 |
| 8.3 | Natuurnetwerk Nederland | 32 |
| 8.4 | Overig provinciaal natuurbeleid..... | 32 |
| 9 | Literatuur | 33 |
| Bijlage 1 | Wettelijk kader | 34 |
| Bijlage 2 | Aerius-berekening uitgangssituatie | 40 |

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Provincie Limburg is voornemens om het Besluit inrichting en gebruik niet aangewezen luchthaventerreinen (hierna Bignal) voor helihaven Coolen te Heythuysen onder de vigerende regelgeving van de Verordening Luchthavens Provincie Limburg (hierna Luchthavenregeling) te laten vallen.

De activiteiten op de helihaven kunnen effecten hebben op beschermde natuurwaarden. In voorliggend rapport worden de effecten beschreven. Hierbij is rekening gehouden met de Wet natuurbescherming (kortweg: Wnb) en natuurbeleid en is onderzocht hoe de activiteiten op de helihaven zich verhouden tot:

- Natura 2000-gebieden (Hoofdstuk 2 van de Wnb);
- Beschermde soorten (Hoofdstuk 3 van de Wnb);
- het Natuurnetwerk Nederland (NNN; voormalig EHS);
- het provinciaal natuurbeleid.

Voor een nadere uitleg van het wettelijk kader, zie bijlage 1. In voorliggend rapport is geen aandacht besteed aan eventuele overtreding van verbodsbepalingen genoemd in Hoofdstuk 4 van de Wnb: 'Houtopstanden, hout en houtproducten' (voorheen de Boswet).

In dit rapport wordt verslag gedaan van bronnenonderzoek¹, bepaling van de effecten op beschermde natuurgebieden (Natura 2000-gebieden), beschermde soorten planten en dieren en op het NNN en mogelijkheden voor mitigatie en compensatie van deze effecten.

Het doel is te bepalen of de ingreep kan leiden tot overtredingen van de wetten en regels die zien op bescherming van de natuur. Als dat het geval is, wordt bepaald onder welke voorwaarden ontheffing (Hoofdstuk 3 van de Wnb), vergunning (Hoofdstuk 2 van de Wnb) en/of toestemming (NNN) kan worden verkregen en of mitigatie of compensatie nodig is. In het kader van 'Hoofdstuk 2 Natura 2000-gebieden' van de Wnb, is dit rapport te beschouwen als een oriëntatiefase (voortoets).

1.2 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt het onderzoeksgebied, de omschrijving van het vliegverkeer en daarmee samenhangende verstoringsbronnen beschreven. Hoofdstuk 3, 4 en 5 beschrijven de methode en afbakening van het onderzoek, en de wijze waarop de effectbeoordeling van de activiteiten wordt uitgevoerd. Hoofdstuk 6 en 7 vormen de effectbeoordeling zelf. In hoofdstuk 8 worden de conclusies getrokken.

¹ Voor informatie over waarnemingen van soorten is de Nationale Database Flora en Fauna geraadpleegd dd. 14-08-2017

² <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/inhoud/natuurnetwerk-nederland>;

2 Onderzoeksgebied, vliegverkeer en verstoringstypes

2.1 Inrichting helihaven en beschrijving vliegverkeer

De helihaven Coolen is gelegen aan de Biesstraat 59 in het zuiden van het dorp Heythuysen in de provincie Limburg. De locatie bestaat uit enkele opslagruimtes en een verharde landingsspot voor helikopters van 18 bij 18 meter.

Vanuit de helihaven wordt er jaarlijks een aantal maal gevlogen (hierna: vliegbewegingen) met drie typen helikopters (tabel 2.1), elk met zijn specifieke eigenschappen (vliegtuigcategorie volgens Heppe 2015) en maximum startgewicht in kg (hierna: MTOW).

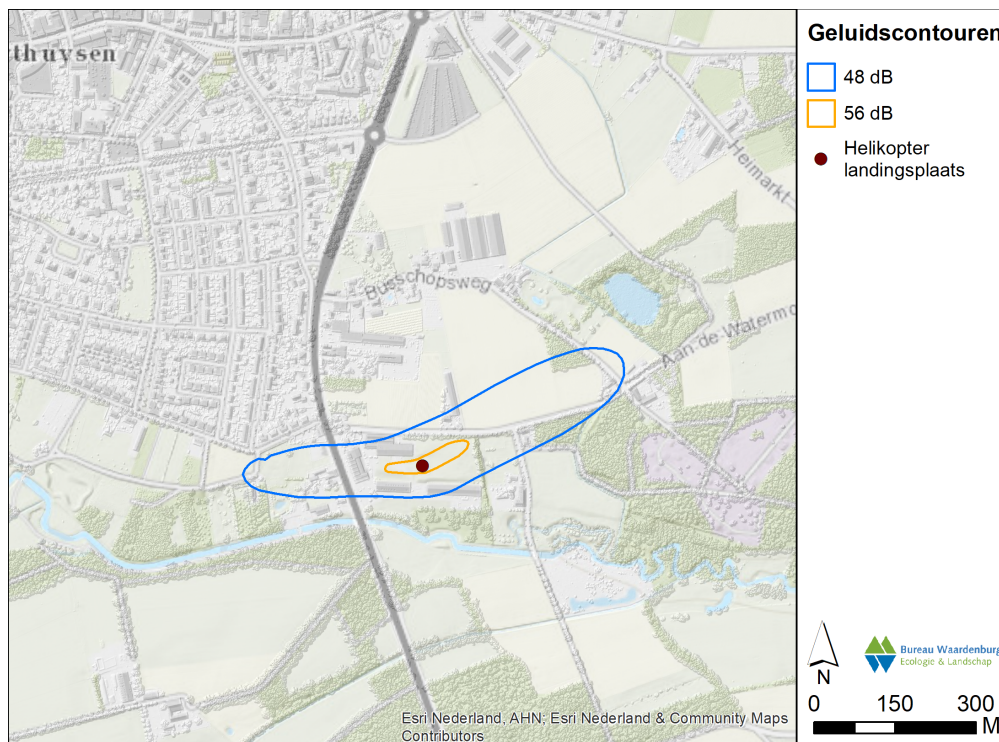
Tabel 2.1: Overzicht van de gebruikte typen helikopter met bijbehorende vliegtuigcategorie, MTOW (kg) en voorgesteld aantal vliegbewegingen (aantal vluchten/jaar).

| Helikopter | Vliegtuigcategorie | MTOW | Vliegbewegingen |
|----------------|--------------------|------|-----------------|
| Eurocopter 120 | 010 | 1720 | 265 |
| Eurocopter 130 | 010 | 2400 | 53 |
| Robinson 40 | 011 | 1090 | 212 |

Vertrek en landing van de helikopters geschiedt in westelijke en/of noordoostelijke richting. Hiermee worden vluchten over vastgestelde stiltegebieden (Heslinga 2016) vermeden. Gegevens met betrekking tot vlieghoogte, zichtbaarheid en snelheid van de helikopters zijn niet beschikbaar.

2.2 Onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied voor deze studie strekt zich uit tot een afstand van 11 km van de helihaven (figuur 2.1). Deze afstand wordt gehanteerd op basis van de foerageerafstanden in de broedtijd van vogelsoorten zoals de wespendif (van der Vliet *et al.* 2011): voor soorten zoals de wespendif gelden mogelijk instandhoudingsdoelstellingen in omringende Natura 2000-gebieden. Activiteiten vanuit de helihaven kunnen daarom mogelijk een effect hebben op het foerageergedrag van de wespendif.



Figuur 2.1: Onderzoeksgebied inclusief L_{den} 48 dB-contour

Het onderzoeksgebied wordt gekenmerkt als een open terrassenlandschap, gedomineerd door graslanden, akkers, gemengde loofbossen, de rivier de Maas en een groot aantal ontwateringssloten. Verspreid door het onderzoeksgebied liggen kleine en grote dorpskernen en steden. Voorts is er sprake van verspreid staande bebouwing met voornamelijk agrarische bestemming.

2.3 Verstoringsbronnen

Vliegactiviteiten van helikopters brengen mogelijk verstoring van natuurwaarden via geluid en trilling met zich mee. Daarnaast zorgt het gebruik van helikoptermotoren mogelijk voor stikstofdepositie op kwetsbare habitattypen en soorten in Natura 2000-gebieden. In deze rapportage wordt de toetsing van deze effecten besproken. Toetsing wat betreft geluidsverstoring en trilling wordt getoetst aan de hand van de ligging van de L_{den} 48 dB-contour (hoofdstuk 5). Verstoring via stikstofdepositie wordt getoetst aan de hand van Aeries-berekeningen (hoofdstuk 5).

3 Aanpak beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid

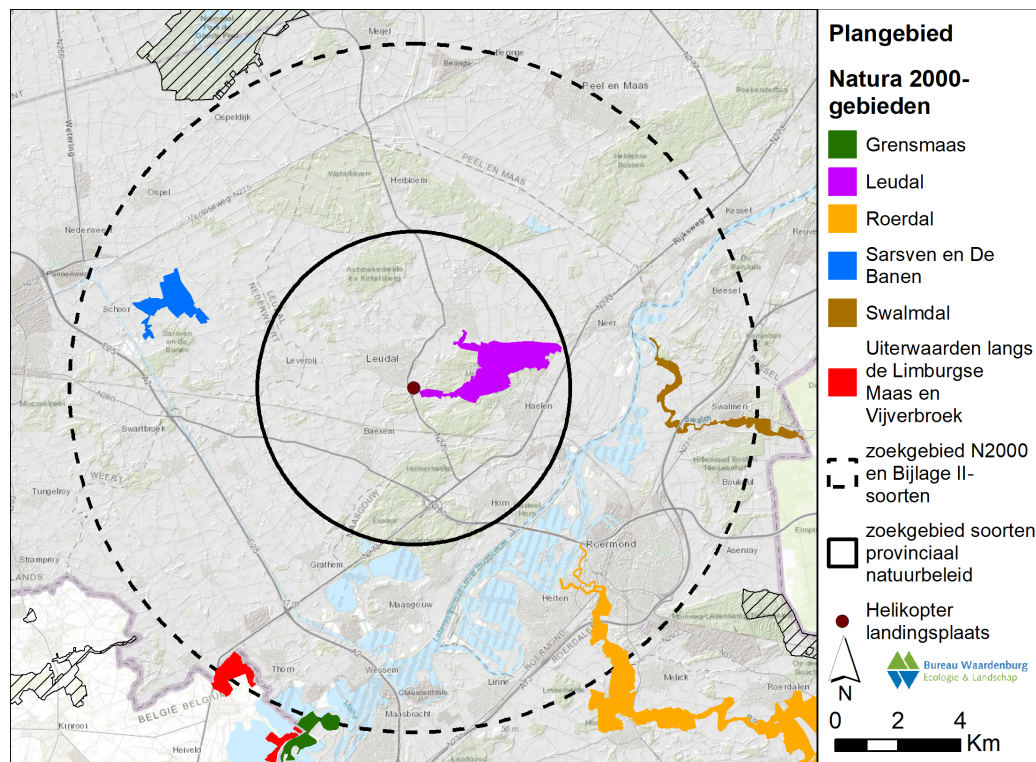
3.1 Natura 2000-gebieden

Gebiedsbescherming is in de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) beschreven in 'Hoofdstuk 2. Natura 2000-gebieden'. Voor een samenvatting van dit hoofdstuk uit de Wnb wordt verwezen naar bijlage 1.

Binnen een straal van 11 km van de helihaven liggen de volgende Nederlandse Natura 2000-gebieden:

- 146: Sarsven en de Banen
- 147: Leudal
- 148: Swalmdal
- 150: Roerdal
- 152: Grensmaas

Daarnaast ligt binnen een straal van 11 km van de helihaven het Belgische Natura 2000-gebied 'Uiterwaarden langs de Limburgse Maas en Vijverbroek' (figuur 3.1).



Figuur 3.1: Ligging Natura 2000-gebieden en afgebakende onderzoeksgebieden

Als de vliegbewegingen negatieve effecten hebben op het behalen van instandhoudingsdoelstellingen (kortweg: IHD's) van de verschillende Natura 2000-gebieden, is een vergunning op grond van de Wnb vereist.

In voorliggend rapport zijn de resultaten van een oriëntatiefase van de habitattoets beschreven, dat wil zeggen een verkennend onderzoek naar de effecten op het behalen van de IHD's van Natura 2000-gebieden. De centrale vraag van deze toetsing is: bestaat er een reële kans op significant negatieve effecten op het behalen van de IHD's van beschermde natuurgebieden of kan het optreden van significant negatieve effecten met zekerheid worden uitgesloten?

Meer in detail geeft deze rapportage antwoord op de volgende vragen:

- Welke beschermde natuurgebieden liggen binnen de invloedssfeer van de vliegbewegingen van helikopters opstijgend en landend op de helihaven? Wat zijn de instandhoudingsdoelstellingen voor deze natuurgebieden?
- Wat is de ligging van het plangebied ten opzichte van de habitattypen, de leefgebieden van soorten of andere natuurwaarden waarvoor de betreffende natuurgebieden zijn aangewezen? Welke functies heeft het plangebied en zijn invloedssfeer voor deze beschermde natuurwaarden?
- Welke effecten op beschermde natuurgebieden hebben de vliegbewegingen van de helikopters?
- Wat zijn de effecten van de vliegbewegingen als deze worden beschouwd in samenhang met andere activiteiten en plannen, met andere woorden, wat zijn de cumulatieve effecten?
- Kunnen significante effecten (inclusief cumulatieve effecten) met zekerheid worden uitgesloten?

De effecten van de ingreep worden getoetst aan de instandhoudingsdoelstellingen die voor de gebieden gelden. Deze zijn ontleend aan de verschillende definitieve aanwijzingsbesluiten.

3.2 Soortenbescherming

De bescherming van soorten is in de Wnb beschreven in 'Hoofdstuk 3. soorten'. Voor een samenvatting van dit hoofdstuk uit de Wnb wordt verwezen naar bijlage 1 (Wettelijk kader).

Bij de toetsing van het gebruik van helihaven Coolen moet rekening worden gehouden met het huidige voorkomen van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied. Als de voorgenomen activiteiten leiden tot het overtreden van verbodsbepalingen betreffende beschermde soorten, zal moeten worden nagegaan of een vrijstelling geldt of dat een ontheffing moet worden verkregen.

De effecten van het gebruik van de helihaven op beschermde soorten planten en dieren zijn in beeld gebracht en getoetst aan de verbodsbepalingen uit de Wnb. Daarbij is ingegaan op de volgende vragen:

- Welke beschermde soorten planten en dieren komen mogelijk of zeker voor in de invloedssfeer van de helihaven?
- Welke effecten op beschermde soorten heeft het gebruik van de helihaven?
- Kunnen deze effecten een wezenlijke negatieve invloed op de betrokken soorten hebben?
- Welke verbodsbepalingen worden overtreden en is hiervoor een ontheffing nodig?
- Is er mogelijk sprake van een effect op de Staat van Instandhouding (Svl) van de betrokken soorten?
- Welke maatregelen voor mitigatie en compensatie van schade aan beschermde soorten zijn noodzakelijk?

De Wet natuurbescherming onderscheidt bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes:

- *Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn* (Wnb § 3.1),
- *Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn* (Wnb § 3.2) en
- *Beschermingsregime andere soorten* (Wnb § 3.3).

Met het in werking treden van de Wet natuurbescherming (d.d. 1 januari 2017) is het beschermingsregime voor een aantal soorten veranderd dan wel vervallen. Ook zijn een aantal soorten beschermd die dat voorheen niet waren. Voor soorten vallend onder '*Beschermingsregime andere soorten*' kan de provincie een vrijstelling verlenen voor handelingen in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden (Wnb Art. 3.10 lid 2a).

3.3 Natuurnetwerk Nederland

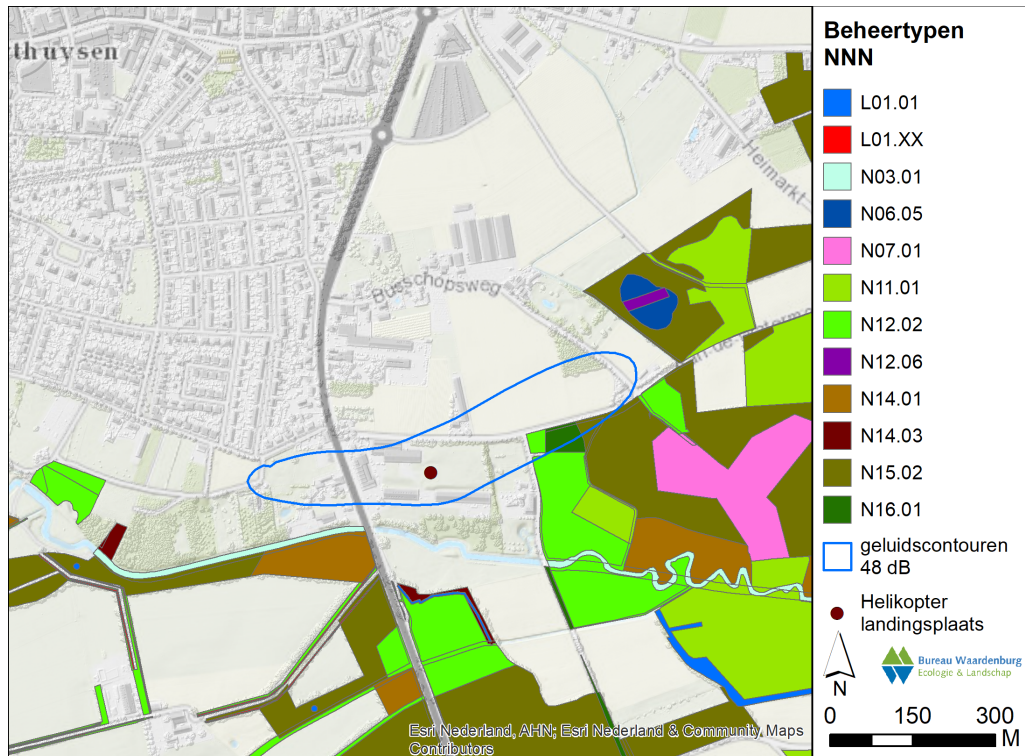
Het Natuurnetwerk Nederland is een Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. In het Natuurnetwerk Nederland liggen:

- Bestaande natuurgebieden, waaronder de 20 nationale parken;
- Gebieden waar nieuwe natuur wordt aangelegd;
- Landbouwgebieden, beheerd volgens agrarisch natuurbeheer;
- Ruim 6 miljoen hectare grote wateren: meren, rivieren, de kustzone van de Noordzee en de Waddenzee.²
- Alle Natura 2000-gebieden.

Voor gebieden die zijn begrensd binnen het Natuurnetwerk Nederland (hierna NNN), ecologische verbindingzones en gebieden met agrarisch natuurbeheer, geldt een planologisch beschermingsregime. Ingrepen in deze gebieden zijn alleen toegestaan als ze geen negatieve effecten hebben op deze gebieden, of als negatieve effecten kunnen worden tegengegaan door het nemen van mitigerende maatregelen. Heeft een ingreep wel een significant negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied dat behoort tot het NNN, dan geldt het 'nee, tenzij-regime'. Een project kan dan alleen doorgaan

² <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/inhoud/natuurnetwerk-nederland>; geraadpleegd d.d. januari 2017.

als er geen reële alternatieven zijn en als sprake is van een groot openbaar belang. Als een ingreep wordt toegestaan moet de schade zoveel mogelijk worden beperkt door mitigerende maatregelen en moet de resterende schade door de initiatiefnemers worden gecompenseerd. Dit beschermingsregime is verankerd in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) / Besluit Algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) en in de Omgevingsverordening Limburg 2014.



Figuur 3.2: Ligging L_{den} 48 dB-contour en NNN beheertypen.

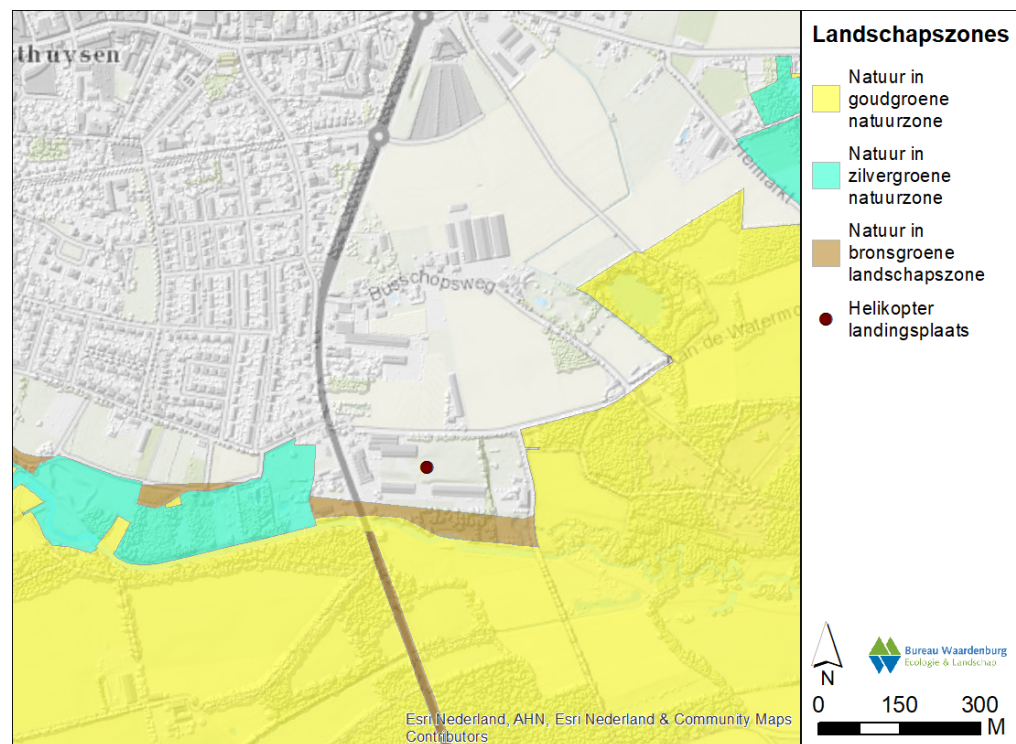
Voor helihaven Coolen is ten aanzien van het NNN een toets uitgevoerd die antwoord geeft op de volgende vragen:

- Vallen onderdelen van het Natuurnetwerk Nederland onder de invloedssfeer van de activiteiten uitgevoerd door helikopters van helihaven Coolen?
- Wat zijn de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN ter plaatse?
- Is er sprake van een significante aantasting van die wezenlijke kenmerken en waarden (waar nodig rekening houdend met externe werking)?
- Wat zijn de mogelijkheden om een eventuele aantasting te beperken?
- Is er een noodzaak voor de compensatie van een eventuele aantasting van het NNN?

3.4 Provinciaal natuurbeleid

Op grond van de Omgevingsverordening Limburg 2014 (Artikel 2.6.2 in geconsolideerde versie december 2016; Provincie 2014) geldt het 'nee, tenzij'

principe' alleen voor ruimtelijke ingrepen binnen de Goudgroene Natuurzone. Voor het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen buiten de Goudgroene Natuurzone is dus geen toestemming van het bevoegd gezag (provincie Limburg) nodig. De L_{den} 48 dB-contour ligt binnen de Goudgroene Natuurzone. Hierdoor is het 'nee, tenzij' principe van toepassing voor activiteiten op de helihaven Coolen. De effectbeoordeling van het project wordt beschreven in hoofdstuk 5.5.1. Verdere bespiegelingen over de aanwezigheid van weidevogelgebieden, ganzenfoerageergebieden en akkervogelgebieden buiten de Goudgroene Natuurzone zijn in dit kader niet relevant.



Figuur 3.3: Ligging van de verschillende landschapszones rondom heli haven Coolen

De Provincie Limburg heeft een lijst met prioritaire diersoorten geformuleerd (Provincie Limburg 2016) die middels actief soortenbeleid ondersteund worden.

Tabel 3.1: Prioritaire soorten voor actieve soortbescherming in Limburg (Provincie Limburg 2016)

| Soortnamen | | |
|----------------------|------------------------|----------------------|
| Bechsteins vleermuis | Bever | Boomkikker |
| Boomvalk | Donker pimperlblauwtje | Eikelmuis |
| Geelbuikvuurpad | Gladde slang | Grauwe klauwier |
| Hamster | Hazelmuis | Ingekorven vleermuis |
| Kamsalamander | Knoflookpad | Meervleermuis |
| Muurhagedis | Oehoe | Otter |
| Patrijs | Rode wouw | Vale vleermuis |
| Vliegend hert | Vroedmeesterpad | Vuursalamander |
| Wespendief | Wilde kat | Zandhagedis |

Voor helihaven Coolen is ten aanzien van het Provinciaal natuurbeleid een toets uitgevoerd die antwoord geeft op de volgende vragen:

- Zijn soorten vallend onder het actieve soortbeschermingsregime van de Provincie Limburg aangetroffen in het onderzoeksgebied?
- Wat is de wezenlijke omvang van de populatiegrootte van aangetroffen soorten in het onderzoeksgebied?
- Is er sprake van een significante aantasting van die wezenlijke populatiegrootte van soorten vallend onder het actieve soortbeschermingsregime van de Provincie Limburg?
- Wat zijn de mogelijkheden om een eventuele aantasting te beperken?
- Is er een noodzaak voor de compensatie van een eventuele aantasting van de populatieomvang van aanwezige soorten

4 Materiaal en methoden

4.1 Natuurgegevens en mogelijke effecten onderzoeksgebied

Voor bepaling van het eventuele effect voortkomend uit activiteiten uitgevoerd door helikopters van de helihaven zijn natuurgegevens verzameld. De gegevensbronnen welke hiervoor gebruikt zijn betreffen de Nationale Databank Flora en Fauna (hierna: NDFF), alsmede Natuurgegevens Provincie Limburg.

De detailgegevens uit de NDFF zijn met toestemming van BIJ12 in dit rapport opgenomen. Het gebruik ervan voor andere toepassingen dan deze studie is niet toegestaan.

De relevante effecten van vliegverkeer vanuit helihaven Coolen betreffen geluidsverstoring, trillingen en additionele stikstofdepositie.

4.2 Effectbepaling en –beoordeling Natura 2000-gebieden

4.2.1 Bepaling van effecten op habitattypen

De activiteiten vanuit helihaven Coolen gaan gepaard met inzet van materieel dat overwegend op motoren draait. Hierbij komt NO_x vrij dat vervolgens neerslaat als NO₂. Deze additionele depositie kan gevolgen hebben voor natuur. De omvang van de additionele depositie is berekend met Aerius; de rekentool die in de PAS (Programma Aanpak Stikstof) verplicht gebruikt dient te worden. In deze programmatuur worden alle bronnen van emissie voorzien van de benodigde parameterwaarden. Daar er voor helikoptervluchten geen parameterwaarden beschikbaar zijn, is een berekening gemaakt aan de hand van helikopterdata op basis van Rindlisbacher & Chabbey (2015) en Heslinga (2016). De berekening resulteert in een kaartbeeld met de ruimtelijke verdeling van de depositie. De gridcellen op basis waarvan het beeld is berekend, zijn hexagonen met een oppervlakte van ruim een hectare.

4.2.2 Bepaling van effecten op vogels

Het gebruik van helihaven Coolen kan effect hebben op vogels die gedurende enige fase van hun levenscyclus in de omgeving van het plangebied voorkomen. Daarmee kan het windpark ook effect hebben op vogels met een instandhoudingsdoelstelling voor omringende Natura 2000-gebieden.

De mate van verstoring en barrièrewerking is in Heslinga (2016) vertaald in een zogenaamde L_{den} 48 dB-contour. Voor het huidige onderzoek wordt de L_{den} 48 dB-contour gehanteerd om effecten van geluid en trilling op natuurwaarden inzichtelijk te maken.

4.3 Effectbepaling en -beoordeling soortenbescherming

De toetsing van de mogelijke effecten van vliegactiviteiten vanaf helihaven Coolen op beschermde soorten betreft een effectbepaling en -beoordeling op hoofdlijnen op basis van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied, de functie van het plangebied en de directe omgeving voor deze soorten en de voorgenomen ingreep. De toetsing is opgesteld op basis van:

- huidige ter beschikking staande kennis en informatie (bronnenonderzoek)
- inschattingen van deskundigen

4.4 Effectbepaling NNN en overige beschermde soorten

De toetsing van de mogelijke effecten van activiteiten uitgevoerd op helihaven Coolen op beschermde gebieden behorende tot het NNN, alsmede soorten beschermd op basis van provinciaal natuurbeleid, betreft een effectbepaling en -beoordeling op hoofdlijnen. Deze toetsing is uitgevoerd op basis van de huidige aanwezigheid van beschermde beheertypen in het onderzoeksgebied en haar kwalificerende soorten, de functie van het onderzoeksgebied, de directe omgeving voor deze soorten en de voorgenomen activiteiten binnen de L_{den} 48 dB-contour.

De beïnvloede NNN-gebieden zijn bepaald. Daarnaast is de verspreiding en aantalstrend van provinciaal beschermde diersoorten in het onderzoeksgebied bepaald. Op basis van *expert judgement* is een inschatting gemaakt van het effect op het beheertype.

5 Beschermde gebieden en afbakening onderzoek

5.1 Afbakening effectbepaling en -beoordeling Natura 2000-gebieden

Zes Natura 2000-gebieden vallen binnen het onderzoeksgebied. In deze paragraaf worden de soorten en habitattypen waarvoor de Natura 2000-gebieden zijn aangewezen vermeld, en beschreven of er (mogelijk) sprake is van een relatie met het onderzoeksgebied. Wanneer dat het geval is wordt dat voor de desbetreffende soorten en habitattypen in hoofdstuk 5.2 en 5.3 in meer detail beschreven. Voor de soorten en habitattypen waarvoor de Natura 2000-gebieden zijn aangewezen, is beschreven of deze (mogelijk) binnen de invloedssfeer van de activiteiten vanuit de helihaven vallen. Wanneer er sprake is van een relatie met het onderzoeksgebied (bijvoorbeeld door verstoring via geluid en trilling, of via negatieve effecten van stikstofdepositie) worden deze Natura 2000-gebieden en habitattypen en habitatrictlijnsoorten besproken. Wanneer de habitattypen en habitatrictlijnsoorten buiten de invloedssfeer van de activiteiten vanuit de helihaven liggen, zijn effecten op voorhand uitgesloten, en worden de desbetreffende habitattypen in dit rapport verder niet meer in detail behandeld.

5.2 Habitattypen

5.2.1 146: Sarsven en De Banen

Het Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen is aangewezen voor drie habitattypen. In tabel 5.1 staan deze drie habitattypen weergegeven.

Tabel 5.1: Instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebied Sarsven en De Banen. Verklaring tekens: Staat van instandhouding (-- zeer ongunstig; - matig ongunstig); = behoudsdoelstelling; > verbeter- of uitbreidingsdoelstelling.

| | | staat van instandhouding (landelijk) | doelstelling oppervlakte | doelstelling kwaliteit |
|--------|-----------------------------|---|-----------------------------|---------------------------|
| H3110A | Zeet zwak gebufferde vennen | -- | > | = |
| H3130A | Zwak gebufferde vennen | - | > | = |
| H3140 | Kranswierwateren | -- | > | = |

Op basis van de uitgevoerde Acrius-berekeningen (bijlage 2) kan een negatief effect van additionele stikstof op bovenstaande habitattypes in Sarsven en De Banen worden uitgesloten. Verstoring door geluid en trilling van deze habitattypes is niet aan de orde. In het vervolg van deze natuurtoets worden deze habitattypen niet verder besproken.

5.2.2 147: Leudal

Het Natura 2000-gebied Leudal is aangewezen voor drie habitattypen. In tabel 5.2 staan deze drie habitattypen weergegeven.

*Tabel 5.2: Instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebied Leudal. Verklaring tekens: Staat van instandhouding (-- zeer ongunstig; - matig ongunstig); = behoudsdoelstelling; > verbeter- of uitbreidingsdoelstelling. * prioritair habitatype (habitattypes waarvoor Nederland een buitengewone verantwoordelijkheid heeft).*

| | | staat van instandhouding (landelijk) | doelstelling oppervlakte | doelstelling kwaliteit |
|--------|--|---|-----------------------------|---------------------------|
| H3260A | Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels) | - | > | > |
| H9160A | Eiken-haagbeukenbossen (hogere zandgronden) | -- | > | = |
| H91EOC | Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen) | - | > | > |

Op basis van de uitgevoerde Aeries-berekeningen (bijlage 2) kan een negatief effect van additionele stikstof op bovenstaande habitattypes in Leudal worden uitgesloten. Verstoring door geluid en trilling van deze habitattypes is niet aan de orde. In het vervolg van deze natuurtoets wordt deze habitattypen niet verder besproken.

5.2.3 148: Swalmdal

Het Natura 2000-gebied Swalmdal is aangewezen voor drie habitattypen. In tabel 5.3 staan deze drie habitattypen weergegeven.

*Tabel 5.3: Instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebied Swalmdal. Verklaring tekens: Staat van instandhouding (-- zeer ongunstig; - matig ongunstig); = behoudsdoelstelling; > verbeter- of uitbreidingsdoelstelling. * prioritair habitatype (habitattypes waarvoor Nederland een buitengewone verantwoordelijkheid heeft).*

| | | staat van instandhouding (landelijk) | doelstelling oppervlakte | doelstelling kwaliteit |
|--------|---|---|-----------------------------|---------------------------|
| H3260A | Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels) | - | = | = |
| H6120A | *Stroomdalgraslanden | -- | > | > |
| H91EO | *Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen) | - | > | > |

Op basis van de uitgevoerde Aeries-berekeningen (bijlage 2) kan een negatief effect van additionele stikstof op bovenstaande habitattypes in Swalmdal worden uitgesloten. Verstoring door geluid en trilling van deze habitattypes is niet aan de orde. In het vervolg van deze natuurtoets worden deze habitattypen niet verder besproken.

5.2.4 150: Roerdal

Het Natura 2000-gebied Roerdal is aangewezen voor vier habitattypen welke in het gebied voorkomen. In tabel 5.4 staan deze vier habitattypen weergegeven.

*Tabel 5.4: Instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebied Roerdal. Verklaring tekens: Staat van instandhouding (- matig ongunstig); = behoudsdoelstelling; > verbeter- of uitbreidingsdoelstelling. * prioritair habitattype (habitattypes waarvoor Nederland een buitengewone verantwoordelijkheid heeft).*

| | | staat van instandhouding (landelijk) | doelstelling oppervlakte | doelstelling kwaliteit |
|--------|---|---|-----------------------------|---------------------------|
| H3260A | Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels) | - | > | = |
| H6510 | Glanshaver- en vossenstaarthooilanden | - | > | > |
| H91D0 | *Veenbossen | - | = | > |
| H91EO | *Vochtige alluviale bossen (beekbegeleidende bossen) | - | = | = |

Op basis van de uitgevoerde Aeries-berekeningen (bijlage 2) kan een negatief effect van additionele stikstof op bovenstaande habitattypen in Roerdal worden uitgesloten. Verstoring door geluid en trilling van deze habitattypen is niet aan de orde. In het vervolg van deze natuurtoets worden deze habitattypen niet verder besproken.

5.2.5 152: Grensmaas

Het Natura 2000-gebied Grensmaas is aangewezen voor vier habitattypen welke in het gebied voorkomen. Een overzicht van de vier habitattypen staat weergegeven in tabel 5.5.

*Tabel 5.5: Instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebied Grensmaas. Verklaring tekens: Staat van instandhouding (- matig ongunstig; + gunstig); = behoudsdoelstelling; > verbeter- of uitbreidingsdoelstelling. * prioritair habitattype (habitattypes waarvoor Nederland een buitengewone verantwoordelijkheid heeft).*

| | | staat van instandhouding (landelijk) | doelstelling oppervlakte | doelstelling kwaliteit |
|--------|--|---|-----------------------------|---------------------------|
| H3260B | Beken en rivieren met waterplanten (grote fonteinkruiden) | - | > | = |
| H3270 | Slikkige rivieroever | - | = | > |
| H6430 | Ruigten en zomen (Moerasspirea) | + | = | = |
| H91EO | *Vochtige alluviale bossen (zachthoutoibossen) | - | = | > |

Op basis van de uitgevoerde Aeries-berekeningen (bijlage 3) kan een negatief effect van additionele stikstof op bovenstaande habitattypen in Grensmaas worden uitgesloten. Verstoring door geluid en trilling van deze habitattypen is niet aan de orde. In het vervolg van deze natuurtoets worden deze habitattypen niet verder besproken.

5.2.6 Uiterwaarden langs de Limburgse Maas met Vijverbroek

Het Belgische Natura 2000-gebied Uiterwaarden langs de Limburgse Maas met Vijverbroek is aangewezen voor tien habitattypen. In tabel 5.6 staan deze tien habitattypen weergegeven.

Tabel 5.6: *Instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebied Uiterwaarden langs de Limburgse Maas met Vijverbroek. * prioritair habitatype (habitatypes waarvoor België een buitengewone verantwoordelijkheid heeft)*

| | |
|-------|---|
| H3150 | Meren met Krabbescheer en Fonteinkruiden |
| H3260 | Beken en rivieren met waterplanten |
| H3270 | Slikkige rivieroever |
| H6120 | *Stroomdalgraslanden |
| H6430 | Ruigten en zomen (Moerasspirea) |
| H6510 | Glanshaver- en vossenstaarthooilanden |
| H7140 | Overgangs- en trilvenen |
| H9160 | Eiken- en haagbeukenbossen (Hogere zandgronden) |
| H91E0 | *Vochtige alluviale bossen (zachthoutooibossen) |
| H91F0 | Droge hardhoutooibossen |

Op basis van de uitgevoerde Aeries-berekeningen (bijlage 2) kan een negatief effect van additionele stikstof op bovenstaande habitattypes in Uiterwaarden langs de Limburgse Maas met Vijverbroek worden uitgesloten. Verstoring door geluid en trilling van deze habitattypes is niet aan de orde. In het vervolg van deze natuurtoets worden deze habitattypen niet verder besproken.

5.3 Soorten van bijlage II van de Habitatrichtlijn

In een aantal nabijgelegen Natura 2000-gebieden komen soorten voor die in bijlage II van de Habitatrichtlijn zijn opgenomen (tabel 5.7 en 5.8).

Tabel 5.7: Habitatrichtlijnsoorten aangewezen voor vier Natura 2000-gebieden in Limburg. Svl: staat van instandhouding (-- zeer ongunstig; - matig ongunstig)

| | Soortnaam | Svl | Sarsven & De Banen | Leudal | Swalmdal | Roerdal |
|-------|-------------------------|-----|--------------------|--------|----------|---------|
| H1016 | Zeggekorfslak | -- | | | X | X |
| H1037 | Gaffelibel | -- | | | | X |
| H1061 | Donker pimperlblauwtje | -- | | | | X |
| H1095 | Zeeprik | - | | | | X |
| H1096 | Beekprik | -- | | | | X |
| H1099 | Rivierprik | - | | | | X |
| H1134 | Bittervoorn | - | | | | X |
| H1163 | Rivierdonderpad | - | | | X | X |
| H1166 | Kamsalamander | - | | | | X |
| H1337 | Bever | - | | X | X | X |
| H1831 | Drijvende waterweegbree | - | X | | | |

De Natura 2000-gebieden Grensmaas en Uiterwaarden van de Limburgse Maas en Vijverbroek zijn voor de volgende soorten aangewezen:

Tabel 5.8: Habitatrichtlijnsoorten aangewezen voor het Natura 2000-gebieden Grensmaas en Uiterwaarden langs de Limburgse Maas en Vijverbroek

| | Soortnaam | Grensmaas | Uiterwaarden Limburgse Maas |
|-------|----------------------|-----------|-----------------------------|
| H1099 | Rivierprik | X | |
| H1106 | Zalm | X | |
| H1134 | Bittervoorn | | X |
| H1149 | Kleine modderkruiper | | X |
| H1163 | Rivierdonderpad | | X |
| H1166 | Kamsalamander | | X |
| H1337 | Bever | | X |
| H1355 | Otter | | X |
| H6167 | Rivierrombout | | X |

Aangezien deze soorten en hun leefgebieden niet binnen de L_{den} 48 dB-contour voorkomen, worden negatieve effecten van geluid en trilling op deze soorten uitgesloten. Voor wat betreft additionele stikstofdepositie is een effect op de habitatrichtlijnsoorten uitgesloten. De uitgevoerde aerius-berekening laat een additionele stikstofdepositie van minder dan 0,05 mol/ha/jaar zien. Hiervoor geldt geen vergunningplicht.

5.4 Broedvogels en niet-broedvogels

De besproken Natura 2000-gebieden kennen geen instandhoudingsdoelstellingen voor vogelsoorten.

5.5 Natuurnetwerk Nederland

De helihaven is buiten het NNN gesitueerd. Omdat in de provincie Limburg geen externe werking voor het NNN geldt, is alleen op een globale manier naar effecten op het NNN gekeken. De nadruk lag daarbij op verstoring door geluid.

5.5.1 Beheertypen

Binnen de L_{den} 48 dB-contour ligt een aantal percelen binnen het NNN (Provincie Limburg 2017). Deze kennen de volgende beheertypen.

N.12.02 *Kruiden- en faunarijk grasland*³

Kruiden- en faunarijk grasland omvat graslanden die kruidenrijk zijn, maar niet tot de schraallanden, vochtig hooiland, zilt grasland en overstromingsgrasland of glanshaverhooiland behoren. De vegetatie kan behoren tot allerlei verbonden van graslandvegetaties; onder meer kamgrasvegetaties of de meer algemene witbolgraslanden. Diverse soorten ruigte en struweel kunnen in dit grasland voorkomen. Het grasland wordt meestal extensief beweide of gehooide en niet of slechts licht bemest.

De biotische kwaliteit van het beheertype wordt uitgedrukt in het voorkomen van de volgende kwalificerende flora- en faunasoorten:

| | |
|--------------|---|
| Planten: | bochtige klaver, echte koekoeksbloem, gewone brunel, gewone margriet, grote ratelaar, kamgras, karwijvarkenskervel, klavervreter, klein vogelpootje, knolvossenstaart, knoepkruid, moerasstruisgras, muizenoor, polei, spits havikskruid, waterkruiskruid, witte munt, zwarte zegge |
| Dagvlinders: | argusvlinder, bruin blauwtje, bruine vuurvlinder, bruin zandoogje, geelsprietdikkopje, groot dikkopje, hooibeestje, kleine parelmoervlinder, zwartsprietdikkopje |

N15.02 *Dennen-, eiken- en beukenbos*⁴

Dennen-, eiken-, of beukenbos omvat bossen met dennen, eiken, beuken en/of berken en zijn vaak eenvoudig van structuur. Veel van deze bossen komen voor op zure, droge en zandige bodems. Wanneer de bodem meer leem bevat, kennen de

³ <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/index-natuur-en-landschap/de-index-natuur-en-landschap/natuurtypen/n12-rijke-graslanden-en-akkers/n12-02/>

⁴ <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/index-natuur-en-landschap/de-index-natuur-en-landschap/natuurtypen/n15-droge-bossen/n15-02-dennen-eiken-en-beukenbos/>

bossen een grotere floristische rijkdom. Ook vochtiger typen van deze bossen met pijpenstrootje in de ondergroei behoren hiertoe. Vegetatiekundig behoren deze bossen tot het zomereikenverbond of het verbond der naaldbossen.

De biotische kwaliteit van het beheertype wordt uitgedrukt in het voorkomen van de volgende kwalificerende flora- en faunasoorten:

| | |
|--------------|--|
| Planten: | bochtige klaver, bosanemoon, dalkruid, dennenorchis, dennenwolfsklauw, dubbelloof, duitse brem, echte guldenroede, fraai hertshooi, gebogen driehoeksvaren, geschubde mannetjesvaren, gewone salomonszegel, grote veldbies, hengel, klein wintergroen, kleine keverorchis, koningsvaren, kranssalomonszegel, lelietje-van-dalen, linnaeusklokje, mispel, ruige veldbies, schaduwkruiskruid, steenbraam, stekende wolfsklauw, stengelloze sleutelbloem, stippelvaren, stofzaad, valse salie, valse zandzegge, wilde narcis s.s., witte klaverzuring, witte veldbies, zevenster, Zweedse kornoelje |
| Broedvogels: | appelvink, boomklever, boomleeuwerik, fluiters, geelgors, groene specht, keep, kleine bonte specht, middelste bonte specht, raaf, sijs, vuurgoudhaan, wespandief, wielewaal, zwarte specht |

N16.01 *Droog bos met productie*⁵

Droog bos met productie bestaat uit verschillende, veelal van oorsprong aangeplante, bosopstanden van den, (winter)eik, beuk, douglas, lariks of fijnspar. De voedselarmere delen worden grotendeels gedomineerd door den, eik en beuk, op de wat rijkere bodems is er een hogere groei van beuk, douglas, lariks en spar, met betere mengingsmogelijkheden. Dit bostype is de productievariant van het bostype dennen-, eiken- en beukenbos (zonder productie; 15.02).

De biotische kwaliteit van het natuurtype wordt uitgedrukt in het voorkomen van de volgende kwalificerende flora- en faunasoorten:

| | |
|--------------|--|
| Broedvogels: | appelvink, boomklever, boomleeuwerik, fluiters, geelgors, groene specht, keep, kleine bonte specht, middelste bonte specht, raaf, sijs, vuurgoudhaan, wespandief, wielewaal, zwarte specht |
|--------------|--|

⁵ <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/index-natuur-en-landschap/de-index-natuur-en-landschap/natuurtypen/n16-bossen-met-productiefunctie/n16-01-droog-bos-productie/>

5.5.2 Effectbepaling

Effecten op kwalificerende plantensoorten van de verschillende beheertypen zijn niet aan de orde. Geen van de genoemde plantensoorten zijn op basis van bronnenonderzoek (NDFF 2015-2017) aangetroffen binnen het onderzoeksgebied.

Effecten op de kleine parelmoervlinder en geelsprietdikkopje zijn niet aan de orde. Beide soorten zijn landelijk schaars en komen niet in het onderzoeksgebied voor.

Effecten op argusvlinder, bruin blauwtje en bruine vuurvlinder zijn niet aan de orde aangezien zij niet in het onderzoeksgebied voorkomen.

Voor de soorten bruin zandoogje, groot dikkopje, hooibeestje en zwartsprietdikkopje geldt dat het algemene soorten betreffen die voldoende uitwijkmogelijkheden hebben op korte afstand van het onderzoeksgebied. Effecten op de aanwezigheid van deze soorten is dus niet aan de orde.

Voor de kwalificerende broedvogelsoorten geldt dat alleen van de boomklever zeker is dat de soort in het onderzoeksgebied broedt (Natuurgegevens Limburg). Effecten op bosvogels zijn niet aan de orde. Via de eerste bomenrijen wordt de invloed van geluid en trilling gedempt, waardoor een negatief effect op het interne bosklimaat niet aan de orde is. Er is voldoende ongestoord biotoop aanwezig voor broedvogels van bos. Dit geldt dus ook voor de boomklever, die is aangewezen als kwalificerende soort voor biotische kwaliteit van de NNN-beheertypen N15.02 en N16.01.

Voor bosrandstruweelvogels is er deze mogelijkheid niet maar zij kunnen uitwijken naar de zuidelijker gelegen bosrandstruwelen rond de Tungelroyse Beek en de Busschopsweg. Negatieve effecten op bosrandstruweelvogels zijn daarom eveneens niet aan de orde.

Op basis van bovenstaande wordt geconcludeerd dat de activiteiten op de helihaven geen effect hebben op soorten van het NNN.

5.6 Provinciaal natuurbeleid

Van de soorten die zijn aangemerkt als prioritair beschermde provinciale diersoorten (hoofdstuk 3.4) kan het voorkomen van bechsteins vleermuis, eikelmuis, geelbuikvuurpad, hamster, hazelmuis, ingekorven vleermuis, muurhagedis, vale vleermuis, vroedmeesterpad, vuursalamander en wilde kat worden uitgesloten op basis van hun geconcentreerde verspreiding in Zuid-Limburg, hun beperkte populatieomvang en hun beperkte dispersievermogen. Deze soorten worden verder niet behandeld in deze toets.

De aanwezigheid van de soorten boomkikker, grauwe klauwier, knoflookpad, oehoe, rode wouw, vliegend hert en zandhagedis kunnen op basis van hun habitateisen worden uitgesloten. Essentiële landschapselementen zoals grote braamstruwelen in

combinatie met veel open water (boomkikker), insectenrijke vegetaties in combinatie met een fijnmazige structuur van jaagposten (grauwe klauwier), open zand (zandhagedis, knoflookpad), coulissenlandschap met hoge abundantie van potentiële prooi zoals woelratten en lijsters (rode wouw), abundantie van oude, rottende eiken (vliegend hert) en grote landschapsvormen zoals groeves en/of fabrieken (oehoe) zijn niet aanwezig in het onderzoeksgebied.

Ook effecten van activiteiten vanuit de helihaven op de populaties van de meervleermuis zijn niet aan de orde. De soort foerageert op insecten boven grote waterlichamen of aanliggende (maximaal 500 meter) vochtige weilanden. Grote oppervlaktewateren zoals de Maas liggen op ongeveer 5 km van het onderzoeksgebied waardoor de soort hooguit incidenteel in het onderzoeksgebied voorkomt.

De vogelsoorten boomvalk, patrijs en wespendif komen naar verwachting wel voor in het onderzoeksgebied, en worden in hoofdstuk 6 behandeld. De soorten bever, otter, donker pimperlblauwtje en kamsalamander zijn reeds in paragraaf 5.3 besproken.

5.7 Jaarrond beschermde nesten

Tabel 5.10 toont de vogelsoorten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn.

Tabel 5.10: Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten

| Vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten | | | |
|---|----------|------------|-----------------------|
| Boomvalk | buizerd | Gierzwaluw | grote gele kwikstaart |
| Havik | huismus | Kerkuil | oehoe |
| Ooievaar | ransuil | Roek | slechtvalk |
| Sperwer | steenuil | Wespendief | zwarte wouw |

Deze soorten kunnen voorkomen in het onderzoeksgebied en worden in hoofdstuk 6 nader beschouwd.

6 Vogels in en nabij het plangebied

6.1 Broedvogels

Uitgangspunt bij de beoordeling is dat effecten op broedvogels alleen worden beoordeeld binnen de L_{den} 48 dB-contour.

6.1.1 Vogels met jaarrond beschermde nesten en algemene broedvogels

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Voor vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten zijn effecten op nesten zelf niet aan de orde. Er worden geen ruimtelijke ingrepen uitgevoerd op de aanwezige landschapselementen, waardoor geen nesten fysiek worden verwijderd.

De omgeving van het onderzoeksgebied behoort niet tot de functionele leefomgeving van grote gele kwikstaart, ooievaar, oehoe en zwarte wouw. De Tengelroyse beek is geen snelstromende, zuurstofrijke rivier en dus ongeschikt voor de grote gele kwikstaart. Voor de ooievaar bevat het onderzoeksgebied te weinig natte vegetaties, en de zwarte wouw foerageert voornamelijk op dode vis langs de grote rivieren. Met een afstand van 5 km tussen de Maasuiterswaarden en het onderzoeksgebied is een effect op het functionele leefomgeving van de zwarte wouw niet aan de orde. Een effect op het functionele leefomgeving voor de oehoe is eveneens niet aan de orde aangezien het broedhabitat van de soort, namelijk grote landschapsvormende elementen zoals groeves (Bekhuis *et al.* 2015), niet aanwezig is.

Voor kerkuil, ransuil en steenuil kan een negatief effect van activiteiten op de helihaven eveneens worden uitgesloten. Deze uilensoorten zijn nachtactief in de periode waarin volgens Heslinga (2016) maximaal 10% van de vluchten (70 vluchten per jaar) worden uitgevoerd. De kans dat uilen in botsing komen met helikopters is dermate klein dat effecten van activiteiten vanuit de helihaven voor deze soorten niet aan de orde is.

Effecten op de boomvalk, havik, gierzwaluw, slechtvalk en wespandief zijn eveneens niet aan de orde. Alle vijf de soorten zijn in staat gebruik te maken van de omgeving van het onderzoeksgebied (max 0,5 km afstand van de L_{den} 48 dB-contour) als foerageergebied. Echter, de territoriumgrootte van deze soorten is dermate ruim (foerageervluchten tot 5 km van de nestplaats) dat de oppervlakte foerageergebied ($\pm 0,15 \text{ km}^2$) zeer beperkt is in vergelijking met de omvang van de territoria. Voor de sperwer is het onderzoeksgebied zelfs van minder groot belang, aangezien de soort op basis van zijn jachttechniek de open gebieden in het landschap mijdt. De huismus kan verstoord worden in zijn foerageeractiviteiten tijdens het starten en landen van helikopters. De aanwezige bomen en bosschages bieden echter voldoende dekking. Een blijvend effect van de helihaven op de huismus is dus niet aan de orde. Effecten op de roek worden beschreven in paragraaf 6.1.2.

Algemene broedvogels

Effecten op bosvogels zijn niet aan de orde. Via de eerste bomenrijen wordt de invloed van geluid en trilling gedempt, waardoor een negatief effect op het interne bosklimaat niet aan de orde is. Er is voldoende ongestoord biotoop aanwezig voor broedvogels van bos. Bosrandstruweelvogels zijn over het algemeen algemene vogelsoorten met een gunstige staat van instandhouding. Dergelijke soorten vinden vergelijkbaar biotoop in de zuidelijker gelegen bosrandstruwelen rond de Tungelroyse beek en de Busschopsweg. Negatieve effecten op bosrandstruweelvogels zijn daarom eveneens niet aan de orde. Dit geldt tevens voor soorten van de bebouwde kom die reeds gewend zijn aan een veelheid aan versturende activiteiten.

Effecten op soorten van open gebieden (oa graspieper, veldleeuwerik) zijn eveneens niet aan de orde. De frequentie van het aantal starts en landingen is relatief beperkt (gemiddeld 2 vliegbewegingen per dag). Ondanks dat het starten en landen tot geluidsverstoring leidt, is er dermate veel alternatief open gebied voorhanden dat er voldoende uitwijkmogelijkheden zijn voor vogels van het open gebied.

6.1.2 Kolonievogels

Het onderzoeksgebied ligt op ongeveer 6 km van het Midden-Limburgse maasplassengebied. Binnen het maastracé tussen de dorpen Beesel en Maasbracht zijn er meerdere kolonies van vogelsoorten (NDFF 2015-2017, Natuurgegevens Limburg).

Aalscholver

De dichtstbijzijnde broedkolonies van de aalscholver zijn aangetroffen in de Molengreend te Maasbracht en de Stadsweide te Roermond (NDFF 2015-2017). Gezien de afstand tot het onderzoeksgebied, en de aanwezigheid van geschikter foerageergebied in het Maasplassengebied, vinden er nauwelijks vliegbewegingen van aalscholvers in het plangebied plaats. Hierdoor worden er ook geen slachtoffers onder de soort verwacht door vliegbewegingen van helikopters in het plangebied. Een effect op de broedkolonies van de aalscholver in het Maasplassengebied is uitgesloten.

Blauwe reiger

Broedkolonies van de blauwe reiger zijn aangetroffen langs de Gerelingsplas te Linne, het Meggelveld te Thorn en ten zuidoosten van de Willem-Alexandercentrale te Buggenum (NDFF 2015-2017). Gezien de afstand tot het plangebied, en de aanwezigheid van geschikter foerageergebied nabij het Maasplassengebied, vinden er hooguit incidenteel vliegbewegingen van blauwe reigers uit het Maasplassengebied in het plangebied plaats. Een effect op de broedkolonies van de blauwe reiger in het Maasplassengebied is uitgesloten.

Oeverwaluw

De dichtstbijzijnde broedkolonies van de oeverwaluw zijn aangetroffen langs de Gerelingsplas te Linne, de Oolderplas te Merum, de maasuiteerwaarden ter hoogte van de Hassumerweerd en Rijkselse Bemden en de plas ten westen van de Bouxweerd te Neer (NDFF 2015-2017, Natuurgegevens Limburg). Gezien de afstand tot het plangebied, en de aanwezigheid van geschikt foerageergebied nabij het Maasplassengebied, vinden er hooguit incidenteel vliegbewegingen van oeverwaluwen uit het Maasplassengebied in het plangebied plaats. Een effect op de broedkolonies van de oeverwaluw in het Maasplassengebied is uitgesloten.

Roek

De dichtstbijzijnde broedkolonies van de roek zijn aangetroffen in het dorp Merum, alsmede het buitengebied ten noordoosten van Buggenum (NDFF 2015-2017, Natuurgegevens Limburg). Roeken die in Merum broeden kunnen foerageren op de graslandpercelen in de maasuiteerwaarden ten oosten van het Leudal, alsmede de graslandvegetaties en akkers rond de Roer, ten zuidoosten van Roermond. Echter, het grootste deel van de foerageeractiviteiten vindt plaats op de vuilstort van Montfort, ten zuidoosten van Merum (pers. obs. Bureau Waardenburg). Voor de vogels uit de kolonie rond Buggenum ligt geschikt foerageergebied ten noorden van de kolonie, tussen Buggenum en Neer. Ook de graslandvegetaties rond de Asseltse plassen zijn geschikte foerageergebieden voor de roek. De graslanden rond Heythuysen zijn daarom nauwelijks van belang voor deze kolonies. Effecten van vliegverkeer op de helihaven op de roek zijn daarom niet aan de orde.

Visdief

Een visdiefterritorium is aangetroffen in de Asseltse Plassen ter hoogte van Einde (NDFF 2015-2017). Gezien de afstand tot het onderzoeksgebied, en de aanwezigheid van geschikt foerageergebied nabij het Maasplassengebied, vinden er hooguit incidenteel vliegbewegingen van visdieven uit het Maasplassengebied in het plangebied plaats. Een effect op de broedkolonies van de visdief in het Maasplassengebied is uitgesloten.

6.2 Niet-broedvogels in het plangebied

Niet-broedvogels, zoals eenden, meeuwen en steltlopers kunnen potentieel de percelen binnen de L_{den} 48 dB-contour als slaapplek of foerageergebied gebruiken.

De percelen binnen de L_{den} 48 dB-contour bieden geen potentiële slaapplek voor vogels (NDFF 2015-2017, SOVON d.d. 21-09-2017). Als foerageergebied kunnen de percelen potentieel geschikt zijn voor algemene soorten. Deze soorten vinden in de directe omgeving echter voldoende alternatieve graslandpercelen om op te foerageren, waardoor er geen effect op deze soorten is.

Op 5 kilometer afstand van de L_{den} 48 dB-contour bevindt zich het watervogelmonitoringsgebied Midden-Limburgse Maasplassen (310). Tabel 6.1 geeft de aldaar waargenomen foeragerende vogelsoorten.

Tabel 6.1 Overzicht foeragerende watervogels in het Midden-Limburgse maasplassengebied

| soort | type telling | aantal in 2014/2015 |
|--------------|---------------------|----------------------------|
| aalscholver | seizoensgemiddelde | 461 |
| brandgans | seizoensgemiddelde | 300 |
| fuut | seizoensgemiddelde | 509 |
| grouwe gans | seizoensgemiddelde | 2496 |
| kleine zwaan | seizoensgemiddelde | 0 |
| kokmeeuw | seizoensgemiddelde | 1218 |
| kolgans | seizoensgemiddelde | 2400 |
| krakeend | seizoensgemiddelde | 280 |
| kuifeend | seizoensgemiddelde | 1012 |
| meerkoe | seizoensgemiddelde | 2472 |
| sloeeend | seizoensgemiddelde | 44 |
| tafeleend | seizoensgemiddelde | 206 |
| wilde eend | seizoensgemiddelde | 1307 |
| zilvermeeuw | seizoensgemiddelde | 46 |

Deze soorten maken geen gebruik van de percelen binnen de L_{den} 48 dB-contour aangezien zij voldoende foerageergebied in het Midden-Limburgse maasplassengebied aantreffen.

7 Overige beschermde soorten in en nabij het plangebied

7.1 Betekenis onderzoeksgebied voor vleermuizen

In het huidige plan zijn geen sloopactiviteiten van gebouwen en/of kapwerkzaamheden van bomen voorzien. Door de aanwezigheid van oude bomen op maximaal 0,5 km afstand van de L_{den} 48 dB-contour is het voorkomen van verblijfplaatsen van typische boombewonende vleermuissoorten mogelijk aan de orde. Er komen echter geen verblijfplaatsen van boombewonende vleermuissoorten voor (NDFF 2015-2017). Een effect op verblijfplaatsen in bomen wordt hier verder buiten beschouwing gelaten.

Verblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten als gewone dwergvleermuis en laatvlieger zijn in gebouwen in de omgeving te verwachten. Deze komen hier ook voor (NDFF 2015-2017).

Het dichtstbijzijnde bekende winterverblijf van vleermuizen ligt in het zuidelijke deel van het Leudal op 2 km afstand van het onderzoeksgebied (Verboom 2006).

De onderzoeksgebieden en de directe omgeving zijn mogelijk van betekenis als foerageergebied voor vleermuizen door de aanwezigheid van hogere begroeiing en de aanwezigheid van zoet, open water (Tungelroyse Beek).

Enkele vleermuissoorten zoals rosse vleermuis en ruige dwergvleermuis trekken in de nazomer en herfst vanuit Oost-Europa in westelijke richting om gebieden op te zoeken met mildere winters om te overwinteren. Langs de kust vindt stuwing van trekkende vleermuizen plaats (Dietz *et al.* 2007). Stuwing van vleermuizen door het onderzoeksgebied valt, door de ligging van het gebied in het binnenland, echter niet te verwachten.

Effecten van activiteiten vanuit de helihaven op de populaties van de voornoemde vleermuissoorten zijn niet aan de orde. Vleermuizen zijn voornamelijk actief in de nachtperiode waarin maximaal 10% van de vluchten plaatsvindt (maximaal 70 vluchten over het gehele jaar) (Heslinga 2016). Hierdoor is de kans op geluidsverstoring door helikopters nihil. Aanvaringen tussen helikopters en vleermuizen op vliegroutes zijn mogelijk, maar, gezien de omvang van het aantal vluchten binnen de vliegperiode van vleermuizen, zijn significant negatieve effecten van vliegverkeer op de vleermuispopulatie niet aan de orde. Een deel van deze vluchten wordt bovendien uitgevoerd wanneer vleermuizen hun winterslaap houden. Vliegverkeer kan ertoe leiden dat vleermuizen het onderzoeksgebied mijden. In de directe omgeving is echter voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Er is daarom geen effect op de vleermuispopulaties.

7.2 Betekenis van het onderzoeksgebied voor grondgebonden zoogdieren

De das is ook recent in het onderzoeksgebied waargenomen (waarnemingen langs de Burchtweg in het oosten van het plangebied; NDFF 2015-2017)). Graslanden in de directe omgeving van de onderzoeksgebieden vormen geschikt foerageerhabitat voor deze soort.

Midden-Limburg vormt voor dassen één van de belangrijkste kerngebieden van Nederland (Huizenga *et al.* 2010, Taken 2013). De regionale dassenstand lijkt hier al jaren een positieve ontwikkeling door te maken (Huizenga *et al.* 2010). Gezien deze positieve trend, de recente waarnemingen, en het feit dat de helihaven reeds zeven jaar operationeel is, kan geconcludeerd worden dat de das geen effect ondervindt van de huidige vliegbewegingen. Een effect op de das is niet aan de orde.

7.3 Betekenis van het onderzoeksgebied voor overige soorten

Er komen geen overige beschermde soorten voor (NDFF 2015-2017) die niet onder de vrijstellingsregeling van de provincie vallen.

8 Conclusies en aanbevelingen

8.1 Natura 2000-gebieden (Wnb Hoofdstuk 2)

De helihaven heeft geen negatief effect op het behalen van instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden. Een significant negatief effect is daarmee uitgesloten.

8.2 Beschermde soorten (Wnb Hoofdstuk 3)

De helihaven heeft geen negatief effect op het behalen van een gunstige staat van instandhouding van soorten. Een negatief effect hierop is daarmee uitgesloten.

8.3 Natuurnetwerk Nederland

De wezenlijke kenmerken van potentiële en actuele natuurwaarden binnen het onderzoeksgebied worden als gevolg van de helihaven niet aangetast.

8.4 Overig provinciaal natuurbeleid

Er zijn geen significant negatieve effecten te verwachten op prioritaire diersoorten uit het Limburgse natuurbeleid.

9 Literatuur

- Bekhuis J., K. Reiniers, L. Floor, G. Wassink, S. van Lierop & S. van Rijn 2015. Oehoe in Limburg. ARK Natuurontwikkeling, Nijmegen.
- Dietz C., O. von Helversen & D. Nill 2011. Vleermuizen - Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. De verblijfplaatsen van vleermuizen. Utrecht: De Fontein - Tirion Uitgevers B.V.
- Heppe G.J.T. 2015. Indelingslijst vliegtuigcategorie toewijzing voor overige burgerluchthavens. Supplement 1 van versie 13.3 van de Appendices. *Nationaal Lucht- en ruimtevaartlaboratorium*.
- Heslinga P. A. 2016. Berekeningsrapport geluid en externe veiligheid. Helihaven Coolen. *Adecs Airinfra BV*
- Huizenga C., R. Akkermans, J. Buys, J. van der Coelen, H. Morelissen & L. Verheggen 2010. Zoogdieren van Limburg, verspreiding en ecologie in de periode 1980-2007. Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht.
- Ministerie van Infrastructuur en Milieu 2012. Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Nederland concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig.
- Provincie Limburg 2014. Geconsolideerde versie (GC03) van de omgevingsverordening Limburg 2014
- Provincie Limburg 2016. Natuurvisie Limburg 2016. Samen bereiken we meer!
- Provincie Limburg 2017. Natuurbeheerplan Limburg 2017. Tevens partiële POL-herziening op onderdelen Goud- en Zilvergroene natuurzone.
- Rindlisbacher T. & L. Chabbey 2015. Guidance on the determination of helicopter emissions.
- Taken Adviseurs en Ingenieurs 2013. Dassenbeleidsplan Roermond. Rapportnummer 00547-A
- van der Vliet R., W.H.C. Heijligers & J. Tilborghs 2011. Op een rij gezet voor 97 beschermde vogelsoorten: maximale foerageerafstanden. Toets 04(11): 6-10.
- Verboom B. 2006. Winterverblijven voor vleermuizen in Limburg. VZZ rapport 2006.033. Zoogdiervereniging VZZ, Arnhem.

Bijlage 1 Wettelijk kader

1.1 Inleiding

Vanaf 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming (kortweg: Wnb) in werking. Deze wet vervangt de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet 1998 en de Boswet. Met de inwerkingtreding van de Wnb zijn de provincies het bevoegde gezag voor de ontheffing- en vergunningverlening voor plannen en projecten en voor het vaststellen van vrijstellingsregelingen. Bij provincie overschrijdende projecten is dit de minister van EZ.

Deze bijlage vat het wettelijk kader samen voor toetsing van ruimtelijke ingrepen en andere handelingen. In paragraaf 1.2 komen algemene bepalingen van de wet aan de orde. Gebiedsbescherming is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 2 Natura 2000-gebieden' en is hier samengevat in paragraaf 1.3. De bescherming van soorten is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 3 Soorten' en hier samengevat in paragraaf 1.4. De bescherming van bomen en bos is in de wet beschreven in 'Hoofdstuk 4 Houtopstanden, hout en houtproducten' en samengevat in paragraaf 1.5. Andere onderdelen van de Wnb zoals jacht, schadebestrijding, overlastbestrijding, faunabeheer en omgang met exoten maken geen deel uit van deze bijlage.

1.2 Algemene bepalingen

Art 1.10 De Wet natuurbescherming is gericht op:

- het beschermen en ontwikkelen van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden en herstellen van de biologische diversiteit;
- het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de natuur ter vervulling van maatschappelijke functies, en
- het verzekeren van een samenhangend beleid gericht op het behoud en beheer van waardevolle landschappen, vanwege hun bijdrage aan de biologische diversiteit en hun cultuurhistorische betekenis, mede ter vervulling van maatschappelijke functies.

Art 1.11 Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Deze zorgplicht houdt in elk geval in dat handelingen waarvan redelijkerwijs verwacht mag worden dat ze nadelige gevolgen kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten achterwege blijven, dan wel dat noodzakelijke maatregelen worden getroffen om negatieve gevolgen te voorkomen, of voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen ze beperkt of ongedaan worden gemaakt.

Art 1.12 Gedeputeerde staten van de provincies dragen zorg voor:

- het nemen van de nodige maatregelen voor de bescherming, de instandhouding of het herstel van biotopen en leefgebieden in voldoende gevarieerdheid voor alle

van nature in het wild levende vogelsoorten en planten en dieren en hun habitats van bijlagen II, IV en V bij de Habitatrichtlijn en habitattypen van bijlage I van de Habitatrichtlijn;

- het behoud of het herstel van een gunstige staat van instandhouding van de met uitroeiing bedreigde of speciaal gevaar lopende van nature in het wild voorkomende dier- en plantensoorten;
- de totstandkoming en instandhouding van een samenhangend landelijk ecologisch netwerk, genaamd Natuurnetwerk Nederland.

Gedeputeerde staten kunnen gebieden buiten het Natuurnetwerk Nederland aanwijzen die van provinciaal belang zijn vanwege hun natuurwaarden of landschappelijke waarden, met inachtneming van hun cultuurhistorische kenmerken. Deze gebieden worden aangeduid als 'bijzondere provinciale natuurgebieden' en 'bijzondere provinciale landschappen'.

1.3 Natura 2000-gebieden

De Wnb heeft tot doel het beschermen en in stand houden van Natura 2000-gebieden.

Relevante wettelijke bepalingen

De beoordeling van projecten en andere handelingen wordt geregeld in artikel 2.7 tot en met artikel 2.9. Aanwijzingsbesluiten geven de instandhoudingsdoelstellingen ten aanzien van de leefgebieden voor vogels van de Vogelrichtlijn, de natuurlijke habitats en de habitats van soorten van de Habitatrichtlijn. De instandhoudingsmaatregelen zijn voor elk gebied beschreven in het beheerplan. Tevens beschrijft het beheerplan welke handelingen en ontwikkelingen in het gebied en daarbuiten het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar brengen. Voor het uitvoeren van plannen of projecten kan GS de verplichting opleggen tot preventieve of herstelmaatregelen. Dit is niet van toepassing indien voor het plan of project een (omgevings)vergunning is verleend.

Beoordeling van plannen en projecten

Art. 2.7 Voor een plan dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, en dat afzonderlijk of in combinatie (in cumulatie) met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, is een **passende beoordeling** noodzakelijk.

Er is een **vergunning** nodig van GS voor projecten of andere handelingen die de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen. De bevoegdheid ten aanzien van de vergunningverlening ligt bij GS van de provincie waarin het project wordt uitgevoerd.

Er geldt een **uitzondering op de vergunningprocedure** op grond van de Wet natuurbescherming: als via een andere wettelijke bepaling een passende beoordeling

verplicht is (bijvoorbeeld op grond van de Tracéwet of de Speedwet wegverbreding) voor de besluitvorming.

Art. 2.9 Géén vergunning is nodig:

- Als het project of de handeling is opgenomen in een Natura 2000-beheerplan of in een vastgesteld programma voor Natura 2000-gebieden (zoals de PAS). Voorwaarde is dat 1) ten aanzien van het plan of het programma een passende beoordeling van projecten is uitgevoerd waaruit de zekerheid is verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet zal aantasten, en 2) dat het bestuursorgaan dat het plan of programma heeft vastgesteld, tevens bevoegd gezag is voor vergunningverlening of dat dit bestuursorgaan heeft ingestemd heeft met het plan of programma.
- Als het project of de handeling al bestond of bekend was op de referentiedatum 31 maart 2010 of later als het gebied later is aangewezen (ook wel bekend als bestaand gebruik).
- Als het project of de handeling behoort tot door PS bij verordening aangewezen categorieën van gevallen.

Toelichting op begrippen

Habitattoets

De habitattoets is de verzamelnaam van toetsingen van effecten van plannen en projecten op de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. In beginsel worden de effecten van plannen en projecten op Natura 2000-gebieden 'passend beoordeeld'. Als er kans is op significant negatieve effecten en mitigerende maatregelen bij de beoordeling zijn betrokken wordt gesproken over een '**passende beoordeling**'. Om procedurele redenen kan er voor worden gekozen om een **oriëntatiefase** – soms ook wel '**voortoets**' genoemd – te doorlopen. De inhoudelijke studie is in de oriëntatiefase in grote lijnen identiek aan een passende beoordeling, maar mitigerende maatregelen worden bij de oriëntatiefase niet bij de beoordeling betrokken. Als de conclusie is dat significante negatieve effecten niet op voorhand kunnen worden uitgesloten en maatregelen nodig zijn om significant negatieve effecten met zekerheid te voorkomen, is alsnog een passende beoordeling nodig.

Mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregelen zijn maatregelen ter voorkoming of beperking van het (mogelijke) effect van het project of andere handeling en deze maatregelen zijn onlosmakelijk verbonden zijn met een project / andere handelingen

Cumulatieve effecten

Voor de habitattoets geldt uitdrukkelijk dat voor elke activiteit onderzocht moet worden of er mogelijke significante effecten zijn als gevolg van de activiteit afzonderlijk *en* in combinatie met andere plannen en projecten. In het laatste geval moeten de gezamenlijke ofwel cumulatieve effecten beoordeeld worden in het licht van de

instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. Het gaat daarbij om alle plannen en projecten die op bestuurlijk niveau zijn goedgekeurd en die nog niet (volledig) zijn gerealiseerd.

Significantie

Van significante effecten kan sprake zijn als ten gevolge van het plan of project realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen wordt bemoeilijkt of onmogelijk wordt gemaakt. In de Leidraad bepaling Significantie (Steunpunt Natura 2000, 2010) is het begrip 'significante gevolgen' toegelicht.

Externe werking

Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als die activiteiten negatieve effecten op het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen voor het gebied (kunnen) veroorzaken. Dit wordt de 'externe werking' van de bescherming genoemd.

Programma Aanpak Stikstof

Op 1 juli 2015 is de Programma Aanpak Stikstof (PAS) in werking getreden. Dit programma geeft met een gericht pakket van herstelmaatregelen enerzijds waarborgen voor behoud en herstel van stikstofgevoelige habitats en leefgebieden van soorten en biedt anderzijds ruimte voor nieuwe economische activiteiten. Voor projecten die vermeld zijn op een lijst met prioritaire projecten is op voorhand ruimte gereserveerd. Voor nieuwe projecten (niet-prioritair) geldt bij een toename van stikstofdepositie op een stikstof gevoelig habitat met thans al een overschrijding het volgende:

- Activiteiten met een stikstofdepositie vanaf 1 mol/ha/jaar zijn vergunningplichtig.
- Activiteiten met een stikstofdepositie onder 0,05 mol/ha/jaar zijn niet vergunningplichtig.
- Voor activiteiten met een stikstofdepositie tussen 0,05 mol/ha/jaar – 1 mol/ha/jaar moet voor het Natura 2000-gebied worden nagegaan wat de actuele geldende grenswaarde is. Bij 95% uitgegeven depositieruimte wordt de grenswaarde verlaagd naar 0,05 mol/ha/jaar; dan is dus een vergunning nodig bij een stikstofdepositie hoger dan 0,05 mol/ha/jaar (anders bij 1 mol/ha/jaar)

De omvang van de stikstofdepositie als gevolg van een project moet worden vastgesteld aan de hand van het rekenmodel AERIUS Calculator.

1.4 Soorten

Verbodsbepalingen

De Wnb onderscheid bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes:

Art. 3.1 Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

1. Het is verboden opzettelijk in het wild levende vogels (VR artikel 1) te doden of te vangen.

2. Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld onder 1 te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3. Het is verboden eieren van vogels als bedoeld onder 1 te rapen en deze onder zich te hebben.
4. Het is verboden vogels als bedoeld onder 1 opzettelijk te storen.
5. Het verbod, opzettelijk storen, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Het ministerie heeft een lijst gemaakt van soorten vogels die hun nest doorgaans het hele jaar door of telkens opnieuw gebruiken. Deze nesten zijn jaarrond beschermd⁶. Voor andere soorten geldt dat de nesten alleen beschermd zijn wanneer zij (in het broedseizoen) in gebruik zijn.

Art. 3.5 Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

1. Het is verboden in het wild levende **dieren** (HR bijlage IV, VvBern Bijlage II, VvBonn Bijlage I) opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld onder 1 opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van dieren als bedoeld onder 1 in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder 1 te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden **planten** (HR bijlage IV, VvBern Bijlage I) in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Art. 3.10 Beschermingsregime andere soorten

1. Het is verboden in het wild levende **zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers** van de soorten, genoemd in de bijlage bij de Wet, onderdeel A, natuurbescherming opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder 1 opzettelijk te beschadigen of te vernielen.
3. Het is verboden **vaatplanten** genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij de Wet natuurbescherming, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken, te verzamelen, af te snijden, te onwortelen of te vernielen.

Ontheffingen en vrijstellingen

Gedeputeerde staten kunnen een ontheffing verlenen van verboden die gelden voor Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (Art 3.3), Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (Art 3.8) en Beschermingsregime andere soorten (Art 3.10 lid 2). Provinciale staten en de Minister kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van deze verboden (Art 3.3, Art 3.8)

Een ontheffing of een vrijstelling wordt uitsluitend verleend als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

⁶ Zie de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingrepen, ministerie van LNV, augustus 2009.

- er bestaat geen andere bevredigende oplossing,
- er is voldaan aan een in Art 3.3 dan wel Art 3.8 genoemd belang,
- er is geen sprake van een verslechtering van de (gunstige) staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

Aan een ontheffing kunnen voorwaarden worden gesteld om schade te beperken of te compenseren zodat er geen afbreuk wordt gedaan aan de Svl.

Art 3.3, Art 3.8 De verboden voor zijn niet van toepassing op handelingen ten behoeve van instandhoudingsmaatregelen en handelingen in het kader van een Natura 2000-beheerplan of een vastgesteld programma (zoals bijvoorbeeld de PAS).

Art. 3.10 Voor soorten vallend onder '*Beschermingsregime andere soorten*' kan de provincie een vrijstelling verlenen voor handelingen in het kader van de **ruimtelijke inrichting of ontwikkeling** van gebieden en **bestendig beheer of onderhoud**.

Art. 3.31 De hierboven genoemde verboden onder de drie beschermingsregimes zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde **gedragscode** en die plaatsvinden in het kader van bestendig beheer of onderhoud en ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

1.5 Houtopstanden

Hoofdstuk 4, paragraaf 4.1 van de Wnb regelt de verbodsbepalingen ten aanzien van houtopstanden.

Art. 4.1 De bepalingen in § 4.1 hebben o.a. geen betrekking op houtopstanden binnen de bebouwde kom, op erven of in tuinen, wegbepantingen, beplanting langs rijkswegen, boomsingels en in het geval van het dunnen van een houtopstand.

Art. 4.2 Het is verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, zonder voorafgaande melding daarvan bij gedeputeerde staten.

Art. 4.3 Als een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, geldt een plicht tot herbeplanten van dezelfde grond binnen drie jaar na het vellen.

Art. 4.4 De bepalingen in § 4.1 zijn eveneens niet van toepassing als het vellen van houtopstanden en herbeplanten wordt gerealiseerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde gedragscode.

In de artikelen van § 4.1 zijn meer uitzonderingen aangegeven.

Bijlage 2 Aerijs-berekening uitgangssituatie